

**XITH SYMPOSIUM ON THE
BOHEMIAN REFORMATION AND RELIGIOUS PRACTICE
UNDER THE AUSPICES OF
THE COLLEGIUM EUROPÆUM
OF THE FACULTY OF ARTS OF THE CHARLES UNIVERSITY
AND
THE INSTITUTE OF PHILOSOPHY OF THE ACADEMY OF SCIENCES
OF THE CZECH REPUBLIC**

**ACADEMIC CONFERENCE CENTRE
JILSKÁ 1/HUSOVA 4A PRAHA 1
18 - 20 JUNE 2014
ABSTRACTS**

Jan Bařa

Hudební kultura prařských luteránů v době předbělohorské

Roku 2014 si připomeneme 400. výročí otevření staroměstského luteránského kostela a gymnázia U Salvátora. Navrhovaný referát se zaměří na dosud málo zmapovaný hudební život v salvátorském kostele i ve škole v letech 1614–1620. Na základě dochovaných pramenů hudební i nehudební povahy pak budou hudební aktivity staroměstských luteránů zasazeny do širšího kontextu prařské hudební kultury v době předbělohorské.

Eliška Bařová

Opomíjený pramen husitského zpěvu doby poděbradské

Takřka 180 folií čítající rukopis Národní knihovny XVII F 3, obsahující české notované zpěvy ke Svatému týdnu, byl dosud zmiňován jen marginálně. Na základě průzkumu filigránů je možno rukopis datovat do let 1450–70. Jeho obsah je však nutno podrobit srovnání s dalšími husitskými i pozdějšími utrakvistickými liturgickými texty a zamyslet se nad možnými motivacemi jeho vzniku. Cílem příspěvku je kromě představení pramene vstupní sonda do souvislostí, které se v jeho textech mohou odrážet.

Fergus Butler-Gallie

Beyond Peter Payne: The influence of Hus on Oxford

An analysis of the centrality of the dynamic relationship between the University of Prague and that of Oxford during the early stages of the Bohemian Reformation. Much has been written of the influence of Wycliff on Hus- this paper would focus on the extent to which Hus himself had an influence on thought at the University.

Pierre Cunnington

La France et le royaume de Bohême après le concile de Bâle : des perceptions de l'étranger au prisme des récits de voyageurs

La place de la Bohême au sein de la chrétienté fut durablement bouleversée par la réforme hussite. Alors que le royaume des Luxembourg avait notamment entretenu des liens étroits avec la France, les échanges s'amenuisèrent suite aux troubles du siècle hussite, sans pourtant tout à fait disparaître. Les récits de voyageurs français et tchèques lors des décennies 1430-1460 permettent d'illustrer la façon dont la perception mutuelle des deux pays avait été altérée par la fracture religieuse.

Zdeněk V. David

The Views of Hus and Utraquism in the Bohemian Catholic Enlightenment

During the reign of Maria Theresa (1740-1780) and especially that of Joseph II (1780-1790) in the Austrian Hereditary Lands, Bohemian theologians undertook a reinterpretation of career of Jan Hus. This was done on the basis of a presumed kinship between Utraquism and the Reform Catholicism of the Austro-Bohemian Enlightenment. The leading personalities in this movement were Caspar Royko, Johann H. Wolf, František M. Pelcl, and Augustine Zitte.

Martin Dekarli

Obrana jedné odsouzené knihy – Jan Hus a Wyclifův traktát De Trinitate

Dne 16. července 1410 přikázal pražský arcibiskup Zdeněk z Házmburka spálit několik stovek kodexů Wyclifových textů. Likvidace obávaných heretických knih byla vrcholem arcibiskupových cenzorských opatření i snah o disciplinaci neposlušných mistrů z pražské artistické fakulty. Na přelomu července a srpna 1410 však čeští mistři pod vedením M. Jana Husa uspořádali veřejnou obhajobu odsouzených textů *evangelického doktora*. Záměrem přednášky je shrnout argumentační strategii českých mistrů v jejich institucionálním sporu s pražským arcibiskupem a na příkladu textu Husovy obrany Wyclifova traktátu *De Trinitate* představit některé její konkrétní podoby.

Thomas Fudge

Fornication and “Silent Sin” in Jan Hus’s Výklad desatera

What did Jan Hus have to say about sex and sexual behaviour? My examination is predicated largely (though not exclusively) on chapters 51-55 of his 1412 commentary on the Ten Commandments. Hus’s views are situated within the context of medieval thought on sexuality as mediated through the penitentials, canonists and theologians. The conclusions situate Hus’ contributions to the moral reform effort within the Bohemian province at the end of the Middle Ages.

Barry F. H. Graham

The Sixth Centenary of Hus’s Death and the Liturgy

While a feast for Hus was celebrated on the first anniversary of his death, it wasn’t reflected in antiphonaries or graduals for almost a century. Three Latin antiphonaries with Hus offices were copied between 1490 and 1525. Fourteen Latin graduals with a feast of Hus were made between 1490 and 1537. Forty-seven Czech graduals once having Hus feasts were produced after 1537. However censors completely excised the Hus material in all but twenty-six.

Phillip Haberkern

The Curse of Charisma: On Routinization and the Bohemian Reformation

This paper will explore the impact of Max Weber’s conception of charisma and its routinization on the interpretation of the Bohemian reformation. It will argue that Weber’s ideas about religious transformation have had a profound, if often implicit, impact on contemporary interpretations of the Hussite revolution and the development of the Utraquist church, insofar as the process of ecclesiastical institution building has fallen under the rubric of routinization, which has come to have a strongly pejorative connotation. Ultimately, this paper will suggest that the acknowledgement of this bias will allow scholars to redress the potential imbalances that such interpretive frameworks impose on our work.

Jaroslav Havrlant

Jan Hus a pět vyvolených měst

Vyvolená města Žatec, Louny, Slaný, Plzeň a Klatovy jsou spojována s chiliastickými proroctvími, které se šířily především v zimě 1419/1420. Ale husitský radikalismus lze v těchto městech sledovat už o deset let dříve v době, kdy ještě žil Mistr Jan Hus. Zakazovaly se tance, hry v kostky, cizoložství; městské rady trestaly i příslušníky kléru. Asi ne náhodou jsou adresáty dochovaných Husových listů, pokud jsou určeny městům, vedle Pražanů jen Plzeňští, Žatečtí a Lounští. Ostatně Vánoce roku 1412 prožíval Hus zřejmě v Žatci.

Petr Hlaváček

Právník Konrad Konhofer (†1452) jako odpůrce Jana Husa a české reformace

Norimberský rodák Konrad Konhofer (†1452) byl absolventem pražské univerzity a mimo jiné i spolužákem M. Jana Husa. Později se stal v Římě papežským auditorem a v letech 1412-1415 významně zasahoval do Husova procesu. Působil též jako městský právník v Norimberku a z této pozice se významně angažoval i proti české reformaci. Můžeme jej též považovat za původce teologické reinterpretace kultu Čtrnácti sv. Pomocníků, z něhož se stal instrument disciplinace obyvatel bamberské diecéze tváří v tvář infiltraci valdensko-husitským myšlenkám.

Vít Hlinka

Jan Hus jako apokalyptický nepřítel v traktátu "Prophete mortui sunt" mistra Ruperta

„Příspěvek „Jan Hus jako apokalyptický nepřítel v traktátu *Prophete mortui sunt* mistra Ruperta“ se zaměří na samotný obsah a ideové zdroje dosud nevydaného traktátu „*Prophete mortui sunt*“, který byl napsán v letech 1414-1420 v Brně. Traktát zachycuje zajímavým způsobem reakci vyvolanou působením Jana Husa a požadavky reformního křídla v předvečer revoluce v apokalyptické perspektivě nahlíženou stoupencem katolictví, mistrem Rupertem“.

David Holeton

The Hymns of the Jistebnice Kancionál

The Jistebnice Kancionál is probably the richest source of the „popular theology“ of early Utraquism. If we can accept the oft-repeated maxim attributed to Augustine that „to sing is to pray twice“ and Prosper of Aquitaine’s devolved dictum „lex orandi statuit lex credendi“ a survey of the kancionál’s hymns should provide insight into the popular belief of early Utraquism. We will see.

Pavel Kolář

Pramen eucharistické modlitby v Pravidle služebností církevních Tobiáše Závorky Lipenského

V krátké předmluvě ke své edici částí *Pravidla služebností* Tobiáše Závorky Lipenského charakterizoval Ota Halama agendu jako „kompilát liturgických pramenů domácích i cizích, tradičních i reformačních“. Náš příspěvek identifikuje jeden z těchto zahraničních pramenů, který je dle našeho mínění velmi překvapivý a otevírá nové možnosti v dalším bádání o české reformaci.

Ole Fredrik Kullerud

Zmrtvýchvstání v literárním díle Jana Husa

Důraz na vzkříšení byl v středověké zbožnosti často slabý, naopak posmrtný osud duše měl velký význam. Ani Matěj z Janova nepředstavil novou spiritualitu vzhledem ke vzkříšení. Jak tomu bylo u Jana Husa? Zda v českém prostoru na začátku 15. století najdeme určitý přelom, pokud jde o význam vzkříšení, zkoumám právě u něj, konkrétně čtením několika jeho textů o víře a řady Husových kázání velikonočního kruhu.

Stephen Lahey

The Development of Stanislaus of Znojmo's Thought I: The Realism of De Universalibus

Stanislaus was the main advocate of the Wycliffite Realism that had been adopted by the Bohemian nation at Charles University at the turn of the fifteenth century, and was the most influential of Jan Hus's masters in the decade to follow. While he was to repudiate his earlier realism, this realism was enthusiastically received by his students, among whom, in addition to Hus, numbered Jerome of Prague and Jakoubek of Stříbro, as well as others who would participate in the Hussite movement.

Vladimir Mañas

Lutheran Liturgy in Moravia at the Turn of the Sixteenth and Seventeenth Centuries

The presentation will focus on various records reflecting liturgy within Lutheran parishes in Moravia. Various types of sources are compared and evaluated into a broad description, concentrating on the issue of the use of the vernacular and the role of monophony and polyphony within the liturgy. The common way of performance practice in liturgical music (school choirs) and their usual emphasis on the liturgy in Latin (plainsong as well as *musica figurata*), which could be even seen as an element of *longue durée*, is one of the usually unreflected components within liturgical research. Therefore not only normative sources but also preserved musical manuscripts will be taken into account.

Peter Morée

Inventing a Tradition: The Remembrance of Jan Hus in the 19th and 20th Centuries

Jana Nechutová

Sermones de pace

Kázání, jež Hus připravil pro své předpokládané vystoupení před kostnickým koncilem a jež připravujeme spolu s dalšími Constantiensia ke kritickému vydání, bude v příspěvku charakterizováno svým sdělením, stylem, strukturou, volbou dílčích témat i citovaných autorit. Kriticky přehlédneme starší názory na tento text. Budeme věnovat pozornost zápisu "Notae de pace" (IV G 6 NK ČR), Jakoubkově "Consilium" (únor 1413), nakonec krátce představíme proslov "Pax vobis" Jindřicha Tokeho (jednání v Chebu 1432).

Jan Odstrčilík

Two Latin translations of the Czech Sunday Postilla of Jan Hus

The paper will focus on two Latin translations of the Czech Sunday Postilla, the famous late vernacular work of Jan Hus. Each of them is known just from one manuscript today, ms. MK 56 and ms. MK 91 from the Moravian Library in Brno. The version from MK 91 is more close to the original; however, frequent use of the simple Czech words makes it unusable in the international context. The MK 56 version could be called maybe more an adaptation than translation and it contains sermons, which are not present in the original work.

Ota Pavlíček

Scutum fidei: Vliv teologie a církevních koncilů na vyobrazení štítu víry a odpovídající povaha štítu víry u vybraných myslitelů včetně prvních představitelů husitství

V příspěvku ukážeme teologický obsah štítu víry a zaměříme se na dvě obsahově odlišná vyobrazení štítu víry a důvod této odlišnosti. Uvidíme také, do jaké míry s vyobrazeními koresponduje teologická náplň přičítaná štítu víry u některých myslitelů včetně Jana Husa, Jakoubka ze Stříbra a Jeronýma Pražského.

Martin Pjecha

From Protecting 'God's Law' to Spreading Faith and Vengeance: Human Agency and the Shift towards Offensive Warfare in the Hussite Discourse

The period of the Hussite wars has been well-researched, yet the shift in military strategy from defensive to offensive after the ascension of Prokop Holý to military command in 1426 has been taken for granted. By analyzing a variety of contemporary sources the Hussite discourse and self-perception will be reconstructed to illustrate a notable discontinuity in Hussite identity and purpose between the years of defensive warfare under Jan Žižka and those of offensive warfare under Prokop.

Nicolas Richard

L'épilogue hussite au Concile de Trente? Quelques remarques sur les positions des théologiens tridentins au sujet du calice et de l'union de Bohême, et sur leur réception

La Bohême utraquiste est le seul pays qui ait fait l'objet d'un traitement particulier lors du Concile de Trente, au moment où celui-ci a envisagé la question de l'union avec les descendants des hussites et de la concession du calice. Le but de cette contribution est d'analyser les positions des théologiens tridentins, et de voir comment les contemporains et à leur suite l'historiographie ont interprété ces positions en termes diplomatiques, et non théologiques, commettant par là un contresens. C'était pourtant écarter d'emblée la dernière lecture catholique, et non la moins intéressante, de l'œuvre de Jan Hus.

Lisa Scott

Safe Passage: Assurances of Security and Travel to Assemblies during the Reign of Wenceslas IV

Travel to and from fifteenth century assemblies, councils, and courts was potentially fraught with danger as attendees crossed numerous boundaries and territories. One of the ways in which safety was secured was through issuing safe conducts. This paper examines the role of safe conducts in facilitating attendance at assemblies and other events during the reign of Wenceslas IV, particularly in light of the safe conduct issued to Jan Hus in 1414.

Martina Šárová

Jan Táborský z Klokotské Hory o Janu Husovi. K cenzurním zásahům v utrakvistických hudebních rukopisech

Příspěvek se bude věnovat veršované skladbě na úvodním foliu iluminovaného Staroměstského graduálu ze 60. let 16. století, který pochází z majetku literátského bratrstva Betlémské kaple v Praze (Praha, Národní knihovna, sign. XVII A 40). Verše byly v souvislosti s pobělohorskými cenzurními zásahy částečně začerněny. Předpokládáme, že jedním z motivů českých veršů s akrostichem jména Jana Táborského byla připomínka osobnosti Jana Husa, jehož působení bylo spjato právě s Betlémskou kaplí.

Matthias Thiele

Liturgie hodin v Agendě České z roku 1581

Roku 1581 vyšla v Lipsku česká liturgická kniha pod titulem: „Agenda česká, to jest spis o ceremoních a pořádcích církevních, kterak se slovem Božím a svátostmi Kristovými lidu v Království českém pravdu evangelium svatého majícimu a milujícimu posluhovati má“. Tato kniha představuje liturgii luterského typu v jazyce českém. Obsahuje vedle eucharistické liturgie také různé společné modlitby a pobožnosti, jako: „Nešpor všední“, „Nešpor nedělní a sváteční v městech“, „Nešpor vejroční“, „Matůra“ (tj. ranní modlitba s kázáním).

Dan Török

Ideál prvotní církve v díle Jana Husa a v počátcích české reformace

The early Church has been considered to be the ideal by almost every reform movement in Church history. The same can be said about John Hus and his followers. But in contrast to the unified calling for the return to the apostolic Church throughout the Church history each reflection of *ecclesia primitiva* differs. All the important theologians of early Utraqism use apostolic Church as an argument for their opinions, which nonetheless differ. The goal of my paper is to describe the variations in reflection of early Church and to explain the differences.

Hana Vlhová-Wörner

Složitá otázka provenience Jistebnického kancionálu

Mnoho spekulací bylo vysloveno o provenienci nejstaršího rukopisu obsahujícího rozsáhlý soubor překladů latinských liturgických zpěvů do českého jazyka - Jistebnického kancionálu. V mé analýze obsahu kancionálu jsem se vzdala pokusu kancionál blíže situovat s tím, že "tento počín nakonec nenašel širší odezvu". Toto tvrzení můžeme dnes korigovat díky analýze mladšího českého liturgického repertoáru, který ukazuje vztah k překladům doloženým v Jistebnickém kancionále. S novými poznatky rezonují i nově definované doklady o provádění české liturgie v Praze po husitských válkách a nově objevený vztah mezi Prahou a Jistebnicí.

Jan Volek

Contra Wiclefistorum, Hussitorum ceterorumque hereticorum: The Organization of the First Crusade against the Hussites in 1420

The discussion of the Crusades against Bohemia has formed an integral part of numerous studies on the history of the Hussite revolution and on the reign and rule of King Sigismund. While the former analyses concentrated on the military aspects of the campaigns, the latter usually examined the Crusades as a part of Sigismund's broader political goals. In contrast, this paper will examine the organization of the first Crusade against the Hussites in order to argue that it was an internal conflict within East Central Europe paralleling the Albigenian campaigns in the West.

Reid S. Weber

"This should clean the Temple of the Heart: Jan Hus, Genre, and the Papal Schism."

The works of Jan Hus often fall within the range of late medieval orthodoxy. Yet, Štěpán Pálec accused Hus of suggesting that only contrition was necessary for forgiveness, an idea which undermined the penitential cycle. I argue that in order to shape his sermons to fit the needs of his audience and the preaching medium prior to 1412, Hus shifted away from the doctrines held in his academic tracts to simplify the topic of repentance in a way that offered an alternative path to absolution which ignored confession to a priest in favour of a direct relationship with God.

Jiří Žůrek

Jan Hus, dědic české země podle utrakvistických graduálů 16. století

Ačkoli mešní liturgické zpěvy ke svátku Jana Husa podrobila důkladnému zkoumání před 30 lety Jana Fojtíková, zbývá v této oblasti ještě něco dopovědět, neboť prameny zčeštěného utrakvistického chorálu graduálů 16. století nebyly tehdy ještě dostatečně excerpovány. Příspěvek představí jazykově české chorální zpěvy husovského mešního officia, díky čemuž by se měly v novém světle objevit některé detaily liturgické úcty Mistra Jana Husa v 16. století.